

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«19» грудня 2024 року

№ 60/219-р/к
м. Київ

справа № 485/60/183-рп/к.24

*Про закриття провадження
у справі*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 485/60/183-рп/к.24 розпочатої за ознаками вчинення товариством з обмеженою відповідальністю «Чернігівгаз Збут» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; юридична адреса станом на момент відкриття справи - *«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «Чернігівгаз Збут», Товариство) порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання Другого відділу досліджень і розслідувань Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 28.11.2024 № 60-03/495-П з попередніми висновками у зазначеній справі,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 11.01.2021 № 13-01/9 (вх. Відділення від 12.01.2021 № 60-01/6К) здійснило заходи контролю щодо дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках з постачання та розподілу природного газу.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/1-рп/к розпочато розгляд справи № 1/60/1-рп/к.21 за ознаками вчинення ТОВ «Чернігівгаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (3) Листом від 19.01.2021 № 60-02/378 було направлено копію розпорядження адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/1-рп/к про початок розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 на юридичну адресу ТОВ «Чернігівгаз Збут».

- (4) Відділенням в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 на юридичну адресу ТОВ «Чернігівгаз Збут» було направлено лист про запрошення для надання пояснень від 21.01.2021 № 60-02/466.
- (5) На підставі службового доручення голови Відділення від 25.01.2021 № 60-03/1сд працівниками Відділення отримано пояснення, зокрема, від представників ТОВ «Чернігівгаз Збут», про що складено відповідний протокол від 26.01.2021.
- (6) Відділенням в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 на юридичну адресу ТОВ «Чернігівгаз Збут» було направлено вимоги про надання інформації від 25.01.2021 № 60-02/576 та від 19.04.2021 № 60-02/3081.
- (7) Листом від 15.02.2021 № 14702-Лв-1159-0221 (вх. Відділення від 16.02.2021 № 60-01/807) та від 11.05.2021 № 14702-Сл-3279-0521 (вх. Відділення від 13.05.2021 № 60-01/2674) ТОВ «Чернігівгаз Збут» надало Відділенню відповідну інформацію на вимоги.
- (8) В ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 у Відділення виникла необхідність в отриманні інформації від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. У зв'язку з цим листом від 01.02.2021 № 60-02/722 Відділення звернулось до Антимонопольного комітету України з метою отримання роз'яснень від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Регулятор, Ліцензіар).
- (9) Відділенням в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 на юридичну адресу АТ «Чернігівгаз» було направлено вимоги про надання інформації від 01.02.2021 № 60-02/774, від 19.04.2021 № 60-02/3099 та від 09.04.2021 № 60-02/2807.
- (10) Листами від 10.02.2021 № 140007-Сл-1878-0221 (вх. Відділення від 15.02.2021 № 60-01/717), від 06.05.2021 № 140007-Сл-6337-0521 (вх. Відділення від 12.05.2021 № 60-01/2621) та від 22.04.2021 № 140007-Сл-5845-0421 (вх. Відділення від 06.04.2021 № 60-01/2335) АТ «Чернігівгаз» надало Відділенню відповідну інформацію на вимоги.
- (11) Відділенням в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 за реєстром було направлено вимогу про надання інформації від 05.02.2021 № 60-02/949 наступним суб'єктам господарювання:
 - ТОВ «ГК «Нафтогаз України» (код ЄДРПОУ **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) листами від 18.02.2021 № 119/13-696 (вх. Відділення від 19.02.2021 № 60-01/901) та від 01.03.2021 № 119/13-1053 (вх. Відділення від 01.03.2021 № 60-01/1124) ТОВ «ГК «Нафтогаз України» надало відповіді на вимогу;
 - ТОВ «Тас Енергія Країни» (код ЄДРПОУ **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) листом від 17.01.2021 № 1268 (вх. Відділення від 19.02.2021 № 60-01/904) надало відповідь на вимогу;
 - ТОВ «Мегаватт Енерго Сервісна компанія» (код ЄДРПОУ **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) листом від 19.02.2021 № 0221/18 (вх. Відділення від 22.02.2021 № 60-01/937) надало відповідь на вимогу;
 - ТОВ «Асканія Енерджі» (код ЄДРПОУ **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) листом від 18.02.2021 № 18/12 (вх. Відділення від 02.02.2021 № 60-01/871) надало відповідь на вимогу.
- (12) Відділення в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 направило вимогу про надання інформації до ТОВ «ГК «Нафтогаз трейдинг» від 23.02.2021 № 60-02/1352. Листами

від 02.03.2021 № 125/01-225 (вх. Відділення від 02.03.2021 № 60-01/1157), від 05.03.2021 № 125/01-253 (вх. Відділення від 05.03.2021 № 60-01/1212) ТОВ «ГК «Нафтогаз трейдинг» надало відповіді на вимогу.

- (13) Відділення в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 направило вимоги про надання інформації до ТОВ «ЙЕ енергія» від 22.02.2021 № 60-02/1307, від 19.04.2021 № 60-02/3082. Листом від 05.03.2021 № 167-Сл-263-0321 (вх. Відділення від 09.03.2021 № 60-01/433кі), від 29.04.2021 № 167-Сл-584-0421 (вх. Відділення від 05.05.2021 № 60-01/2466) ТОВ «ЙЕ енергія» надало відповіді на вимоги.
- (14) Відділення в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 направило вимогу про надання інформації до ТОВ «Хім Трейд» від 09.03.2021 № 60-02/1734, від 19.04.2021 № 60-02/3083. Листом від 12.03.2021 № 12/3-3 (вх. Відділення від 12.03.2021 № 60-01/1351), від 30.04.2021 № 8/н (вх. Відділення від 05.05.2021 № 60-01/853кі) ТОВ «Хім Трейд» надало відповіді на вимоги.
- (15) Відділення в ході розгляду справи № 1/60/1-рп/к.21 направило вимогу про надання інформації до ТОВ «Оператор ГТС України» від 05.03.2023 № 60-02/1703. Листом від 15.03.2021 № ТОВВИХ-КТ-22 ТОВ «Оператор ГТС України» надало відповідь на вимогу.
- (16) На виконання доручення Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) від 24.05.2021 № 13-01/507 (вх. Відділення від 25.05.2021 № 60-01/101К) листом від 31.05.2021 № 60-02/4195 Відділення направило матеріали справи № 1/60/1-рп/к.21 розпочатої за ознаками вчинення ТОВ «Чернігівгаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції до Антимонопольного комітету України. Антимонопольний комітет України прийняв справу до провадження та присвоїв їй номер 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 відповідно до номенклатури справ.
- (17) Антимонопольний комітет України в ході розгляду справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ЙЕ енергія» від 23.07.2021 № 128-26.13/01-11048. Листом від 13.08.2021 № 67-Сл-602-3564 (вх. АМКУ від 16.08.2021 № 8-01/11475) ТОВ «ЙЕ енергія» надало відповідь на вимогу.
- (18) Антимонопольний комітет України в ході розгляду справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «Хім Трейд» від 23.07.2021 № 128-26.13/01-11049. Листами від 16.08.2021 № 16/08-2 (вх. АМКУ від 17.08.2021 № 8-01/1215-кі), від 20.08.2021 № 20/08-5 (вх. АМКУ від 25.08.2021 № 8-01/1254-кі) ТОВ «Хім Трейд» надало відповіді на вимогу.
- (19) Антимонопольний комітет України в ході розгляду справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ФОР'ЯРД» від 23.07.2021 № 128-29/01-11065. Листом від 13.08.2021 № 228-1308/229 (вх. АМКУ від 16.08.2021 № 8-01/11523) ТОВ «ФОР'ЯРД» надало відповідь на вимогу.
- (20) Антимонопольний комітет України в ході розгляду справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «ГК «Нафтогаз трейдинг» від 09.09.2021 № 128-29/06-13219. Листом від 04.10.2021 № 125/01-2076 (вх. АМКУ від 05.10.2021 № 8-01/1491-кі) ТОВ «ГК «Нафтогаз трейдинг» надало відповідь на вимогу.
- (21) Антимонопольний комітет України в ході розгляду справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 направив вимогу про надання інформації до ТОВ «Оператор ГТС України»

від 13.02.2023 № 128-26.13/01-3975є. Листом від 03.03.2023 № ТОВВИХ-23-2845 ТОВ «Оператор ГТС України» надало відповідь на вимогу.

- (22) Дорученням Антимонопольного комітету України від 12.09.2024 № 13-01/823 (вх. Відділення від 16.09.2024 № 60-01/459К) Відділення уповноважено, зокрема, розглянути справу № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 про порушення ТОВ «Чернігівгаз Збут» законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку з постачання природного газу для потреб населення.
- (23) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 26.09.2024 № 60/183-рп/к прийнято до провадження Відділення матеріали справи № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 та присвоєно даній справі номер 485/60/183-рп/к.24 (далі по тексту справи № 1/60/1-рп/к.21, № 128-26.13/99-21/1/60/1-рп/к.21 та № 485/60/183-рп/к.24 – Справа) відповідно до номенклатури справ, затвердженої у Відділенні, та Інструкції з діловодства Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, затвердженої наказом голови Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 21.08.2020 № 16.
- (24) Листом від 29.11.2024 № 60-02/7163є копію подання від 28.11.2024 № 60-03/495-П про попередні висновки у Справі було направлено на юридичну адресу ТОВ «Чернігівгаз Збут». За інформацією офіційного вебпорталу АТ «Укрпошта» <http://ukrposhta.ua/vidslidkuvati-forma-poshuku> зазначений лист за номером поштового відправлення № 0600988546612 вручено ТОВ «Чернігівгаз Збут» 03.12.2024.
- (25) Листом від 05.12.2024 № 147-Ск-515-1224 (вх. Відділення від 05.12.2024 № 60-01/4905) ТОВ «Чернігівгаз Збут» повідомило, що підтримує подання з попередніми висновками у Справі.

2. ВІДПОВІДАЧ

- (26) Відповідачем у Справі є ТОВ «Чернігівгаз Збут» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**); юридична адреса станом на момент відкриття справи - **«Інформація, доступ до якої обмежено»**; ідентифікаційний код юридичної особи **«Інформація, доступ до якої обмежено»**), яке здійснює надання послуг з постачання природного газу.
- (27) Товариство є юридичною особою, здійснює свою діяльність на підставі статуту, затвердженого рішенням одноособового учасника ТОВ «Чернігівгаз Збут» (акціонерне товариство «оператор газорозподільної системи «Чернігівгаз») протокол № 1 від 04.09.2019.
- (28) Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Товариства є **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.
- (29) Згідно з постановою НКРЕКП «Про видачу ліцензії на постачання природного газу ТОВ «Чернігівгаз збут» від 16.05.2017 № 653 (із змінами) Товариство має ліцензію

на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу на території України.

- (30) Отже, ТОВ «Чернігівгаз Збут» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (31) Відносини, які виникають між постачальниками та споживачами природного газу, з урахуванням їх взаємовідносин з операторами газорозподільної системи (далі – Оператор ГРМ), зокрема, регулюються:
- Законом України «Про ринок природного газу» (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин);
 - Правилами постачання природного газу, затвердженими постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1382/27827 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Правила постачання природного газу);
 - Кодексом газотранспортної системи, затвердженим постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс ГТС);
 - Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс газорозподільних систем, Кодекс ГРМ);
 - Типовим договором розподілу природного газу, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1384/27829 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір розподілу природного газу);
 - Типовим договором постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2500, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1386/27831 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам);
 - Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 (далі - Положення № 867).
- (32) Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу».
- (33) Відповідно до Закону ринок природного газу охоплює сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (34) Природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі - природний газ) - суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 міліметрів ртутного

стовпчика і температура - 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією (стаття 1 Закону).

- (35) Природний газ використовується як товар, призначений для кінцевого споживання (для задоволення побутових потреб населення: приготування їжі, підігріву води та опалення приміщень, а також у стисненому вигляді для заправлення автотранспортних засобів на автомобільних газонаповнювальних компресорних станціях), і в якості сировини (у хімічній промисловості, зокрема при виробництві мінеральних добрив, а також при виробництві теплової енергії).
- (36) Незалежно від напрямів його використання, природний газ як товар надходить на ринок України внаслідок пропозиції оптових продавців (вітчизняні газовидобувні підприємства, імпортери або власники ресурсу природного газу, які зберігають його в підземних газосховищах).
- (37) Згідно з частиною другою статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим законом.
- (38) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам та Правил постачання природного газу постачальник зобов'язується публікувати на сайті (і в передбачених законодавством випадках у засобах масової інформації) детальну інформацію про зміну ціни на природний газ за п'ять днів до введення її у дію.
- (39) Крім того, Правилами постачання природного газу передбачено, що зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з «першого» числа місяця.
- (40) Отже, якщо постачальник має намір змінити ціну на газ за договором постачання з побутовим споживачем, він зобов'язаний повідомити про це споживача не пізніше як за п'ять днів до початку відповідного місяця постачання, коли така нова ціна буде введена в дію.
- (41) Відсутність у побутових споживачів інформації щодо зміни розміру цін на природний газ до введення їх в дію може обмежити можливість вибору побутовими споживачами того чи іншого постачальника природного газу, зокрема, за ціновим критерієм, та, як наслідок, призвести до спотворення конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області та ущемлення інтересів побутових споживачів.

4. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (42) Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням здійснено дослідження становища ТОВ «Чернігівгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за результатами якого встановлено наступне.

4.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (43) У відповідності до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання, конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається, (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.
- (44) Тобто, об'єктом аналізу для визначення монопольного (домінуючого) становища є:
 - ТОВ «Чернігівгаз Збут», яке у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області;
 - послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області.
- (45) Інша господарська діяльність Товариства, крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

4.2. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

- (46) У відповідності до пункту 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (47) У відповідності до пункту 4.2 Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (48) З метою встановлення товарних меж ринку, цільовим товаром щодо визначення ринкового становища ТОВ «Чернігівгаз Збут» визначено природний газ.
- (49) Природний газ є стандартизованим товаром, який за своїми споживчими та фізико-хімічними показниками не має товарів-замінників.
- (50) Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу, який постачається, повинні відповідати вимогам ДСТУ 5542-87 «Гази горючі природні для промислового і комунально-побутового призначення. Технічні умови» (втратив чинність з 01.01.2022), коду ДК 021:2015 за Єдиним закупівельним словником 09120000-6 – газове паливо; 09123000-7 – природний газ, положенням Кодексу газотранспортної системи, Кодексу газорозподільних систем.
- (51) Параметри природного газу повинні відповідати параметрам основного потоку в газотранспортній системі України. За розрахункову одиницю поданого природного газу приймається один кубічний метр природного газу, приведений до стандартних умов.
- (52) При цьому, споживачі, зокрема побутові споживачі, з огляду на технологічні особливості процесу надання послуги з постачання природного газу, пов'язані з особливостями споживання цього товару як газового палива, не можуть легко перейти від споживання одного виду палива та інше (електроенергія або

альтернативні види палива), оскільки це вимагає значних капіталовкладень та значного періоду часу.

- (53) Жоден інший товар за ознаками взаємозамінності, визначеними Методикою, не може замінити природний газ для задоволення потреб населення - побутових споживачів.
- (54) Для визначення відповідного ринку та оцінки ринкових позицій суб'єктів господарювання, крім аналізу об'єктивних характеристик відповідного товару, також проаналізовано структуру пропозиції та попиту, а також умови обороту природного газу на ринку газу.
- (55) У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що на стадії руху природного газу від видобувних компаній та суб'єктів господарювання, які здійснюють імпорту природного газу, їх пропозиція зустрічається з попитом оптових продавців або постачальників, які в подальшому реалізують цей газ споживачам.
- (56) Тобто, товаром (послугами), щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є природний газ.

4.3. Перелік основних покупців (споживачів, користувачів).

- (57) Пунктом 1.3 Методики визначено, що *споживач* - юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
- (58) Відповідно до глави 1 розділу I Кодексу ГРМ *споживач природного газу (споживач)* - фізична особа, фізична особа – підприємець або юридична особа, об'єкти якої в установленому порядку підключені до/через газорозподільної мережі Оператора ГРМ, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, зокрема в якості сировини, а не для перепродажу.
- (59) *Побутовий споживач* – споживач, що є фізичною особою та придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність.
- (60) Отже, споживачами послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області є фізичні особи, які придбають природний газ з метою використання для власних побутових потреб, тобто побутові споживачі.

4.4. Визначення товарних меж ринку.

- (61) У відповідності до пунктів 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (62) Пунктом 1.3 Методики визначено, що *ринку товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

- (63) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *ринок природного газу* – сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (64) Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *постачання природного газу* – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.
- (65) *Постачальник природного газу* - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із постачання природного газу (стаття 1 Закону).
- (66) Згідно із розділом III Правил постачання природного газу підставами для постачання природного газу побутовому споживачу, зокрема, є:
- наявність у побутового споживача договору розподілу природного газу, укладеного з Оператором ГРМ, до газорозподільної системи якого підключений об'єкт споживача, та присвоєння споживачу Оператором ГРМ персонального ЕІС-коду як суб'єкту ринку природного газу;
 - наявність у побутового споживача укладеного з постачальником договору постачання природного газу побутовим споживачам та дотримання його умов;
 - включення споживача до Реєстру споживачів постачальника у відповідному розрахунковому періоді;
- (67) Згідно з частиною першою статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначаються згідно із нормативно-правовими актами.
- (68) Постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі типового договору, що затверджується Регулятором та оприлюднюється в установленому порядку.
- (69) Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам є публічним і є договором приєднання, що укладається з урахуванням вимог статей 633, 634, 641, 642 Цивільного кодексу України на невизначений строк шляхом приєднання споживача до умов цього договору.
- (70) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам постачальник зобов'язаний обчислювати і виставляти рахунки споживачу за поставлений природний газ відповідно до вимог, передбачених цим договором.
- (71) Враховуючи наведене, товарними межами ринку у справі є послуги з постачання природного газу для потреб населення.

4.5. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (72) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території,

за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

- (73) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.
- (74) Згідно із пунктом 1.3 Методики територіальними (географічними) межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- (75) Відповідно до Правил постачання природного газу побутовий споживач має право на вільний вибір постачальника та безоплатну зміну постачальника.
- (76) Однак, підпунктом 3 пункту 3 Положення № 867, що діє з 01.11.2018 було покладено до 01.08.2020 спеціальні обов'язки на постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК «Нафтогаз України» відповідно до цього положення, - постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек» і звітувати про його використання на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням.
- (77) При цьому, постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації операторів газорозподільних систем, з якими відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (78) Засновником ТОВ «Чернігівгаз Збут» є акціонерне товариство «Оператор газорозподільної системи «Чернігівгаз» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (надалі – АТ «Чернігівгаз»), яке здійснює розподіл природного газу в межах території своєї ліцензійної діяльності у Чернігівській області.
- (79) У зв'язку із втратою чинності Положення № 867, починаючи з 01 серпня 2020 року у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, в тому числі, й за ціновим критерієм.
- (80) Проте, на відміну від інших учасників ринку, котрі надають послуги з постачання природного газу для потреб населення у межах Чернігівської області та є конкурентами Товариства, ТОВ «Чернігівгаз Збут» отримало від свого засновника - АТ «Чернігівгаз» особисті дані всіх побутових споживачів газу (база споживачів) та інформацію про обсяги споживання.
- (81) Як наслідок, зазначені побутові споживачі, зокрема у межах Чернігівської області, не обирали суб'єкт господарювання, який надалі буде надавати їм послуги з постачання природного газу, проте автоматично стали отримувати такі послуги від ТОВ «Чернігівгаз Збут».

- (82) Також слід зазначити, що ТОВ «Чернігівгаз Збут» утворено 15 центрів обслуговування клієнтів у Чернігівській області.
- (83) Оскільки більшість споживачів ТОВ «Чернігівгаз Збут» знаходяться у межах Чернігівської області, то саме в цих територіальних (географічних) межах потенційно можуть бути негативні наслідки від вчинення ТОВ «Чернігівгаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (84) Враховуючи вищезазначене, територіальними (географічними) межами ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення є територія Чернігівської області.

4.6. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку.

- (85) У відповідності до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (86) Протягом серпня – грудня 2020 року на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення відбулися зміни у нормативно-правовому регулюванні діяльності постачальників природного газу, зокрема у зв'язку з втратою чинності Положення № 867.
- (87) Починаючи з серпня 2020 року відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам. Відтак ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (88) У період з 01.08.2020 по 30.09.2020 планова ціна на природний газ для населення встановлювалася постачальниками природного газу за формулою, що зазначена у Положенні про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867, тобто за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків, а саме включала – вартість природного газу, витрати на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності) та торговельну надбавку (націнку), що не перевищує 2,5 % ціни природного газу.
- (89) Плановий розрахунок у період з 01.08.2020 року по 30.09.2020 року за таким принципом здійснювався у зв'язку з тим, що 01.08.2020 року закінчився строк дії покладення (виконання) спеціальних обов'язків постачальниками природного газу згідно Положення № 867, проте статус постачальника зі спеціальними обов'язками постачальники природного газу втратили лише з моменту набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2020 № 740, якою внесені відповідні зміни до Положення № 867, а саме з 21.08.2020 року.
- (90) Згідно з положеннями абзацу 3 пункту 34 Розділу 3 Правил постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496, зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з 01 числа місяця. У зв'язку з чим, постачальники природного газу у період 01.08.2020 по 30.09.2020 (включно)

здійснювали постачання природного газу для потреб побутовим споживачам за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків.

- (91) У період з 01.10.2020 по 31.12.2020 постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася виходячи з вартості закупівлі природного газу у постачальника (оптового продавця), вартості потужності транспортування магістральними газопроводом, планових витрат на плановий місяць постачання та планової рентабельності до 10 % від планових витрат в розрахунку на тисячу кубометрів (не враховуючи витрати на закупівлю та транспортування – тобто рентабельність від загальної вартості тисячі кубометрів – до 0,5 %), з урахуванням кон'юнктури ринку та податків згідно з діючим законодавством.
- (92) При цьому, зазначені зміни в законодавстві, які впливали на підходи до ціноутворення Відповідача, не вплинули на сукупність товарно-грошових відносин між Відповідачем і споживачами, про що свідчить аналіз Відділенням частки суб'єкта господарювання на ринку постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області. Оскільки частка на ринку ТОВ «Чернігівгаз Збут» з 01.08.2020 (на початок нормативно-правових змін) суттєво не змінилася й до 31.12.2020.
- (93) Разом з тим, слід зазначити, що на початку 2021 року відбулися нові зміни у нормативно-правовому регулюванні, ціни для постачальників природного газу на умовах покладення спеціальних обов'язків знову змінилися і стали зрегульованими, що вплинуло на зменшення цін реалізації відповідними суб'єктами господарювання, у тому числі ТОВ «Чернігівгаз Збут» з 9,89 грн за 1 м³ до 6,99 грн за 1 м³.
- (94) Отже, часовими межами даного ринку визначено період з **01.08.2020 по 31.12.2020**, протягом якого відбулося суттєве підвищення цін, за якими Товариство надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, при незмінній структурі ринку у цей період часу.

4.7. Розрахунок частки суб'єкта господарювання на ринку

- (95) Листом від 10.02.2021 № 140007-Сл-1878-0221 (вх. Відділення від 15.02.2021 № 60-01/717) АТ «Чернігівгаз» повідомило, що загальний обсяг розподілу (у м³) через газорозподільну мережу АТ «Чернігівгаз» природного газу для потреб населення у Чернігівській області становить:
- серпень 2020 року – 5034541,45;
 - вересень 2020 року – 5545880,08;
 - жовтень 2020 року – 12697516,44;
 - листопад 2020 року – 29500938,8;
 - грудень 2020 року – 41103399,83.
- (96) Листом від 15.02.2021 № 14702-Лв-1159-0221 (вх. Відділення від 16.02.2021 № 60-01/807) ТОВ «Чернігівгаз Збут» повідомило, що обсяг постачання (у м³) ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у Чернігівській області становить:
- серпень 2020 року – 5033917,87;
 - вересень 2020 року – 5543790,08;
 - жовтень 2020 року – 12685744,6;
 - листопад 2020 року – 29436571,23;
 - грудень 2020 року – 40730365,62.

- (97) Частка товару на зазначеному ринку ТОВ «Чернігівгаз Збут» відносно обсягу постачання природного газу для потреб населення у Чернігівській області становить:
- серпень 2020 року – 99,98%;
 - вересень 2020 року – 99,96%;
 - жовтень 2020 року – 99,9%;
 - листопад 2020 року – 99,78%;
 - грудень 2020 року – 99,09%.
- (98) Отже, частка ТОВ «Чернігівгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 становила 99,74%.

4.8. Бар'єри вступу на ринок

- (99) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (100) Пунктом 1.3 Методики визначено, що **бар'єри вступу на ринок** – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (101) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (102) Згідно із статтею 11 Закону, з метою забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.
- (103) Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867.
- (104) Відповідно до підпункту 1 пункту 3 Положення № 867 до 01.08.2020 на акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» було покладено, зокрема, такі спеціальні обов'язки:
- 1) продавати природний газ постачальникам природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі – постачальники зі спецобов'язками) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - 2) постачати природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр

«Артек», постачання яким у відповідному періоді (місяці постачання) не здійснює інший постачальник (у тому числі інший постачальник із спеціальними обов'язками відповідно до цього Положення), на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;

3) придбавати природний газ у господарських товариств, 100 % акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ «Укргазвидобування», акціонерне товариство «Державне акціонерне підприємство «Чорноморнафтогаз», для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» на умовах та у порядку, що визначені Положенням.

- (105) При цьому, згідно із Положенням № 867 постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання – операторів газорозподільних систем, з якими відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (106) Починаючи з 01 серпня 2020 року у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, у тому числі й за ціновим критерієм.
- (107) Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному веб-сайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, ліцензіатами з постачання природного газу у досліджуваній період було більше 800 суб'єктів господарювання.
- (108) Відтак, ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (109) Зазначене мало б забезпечити функціонування ринку на конкурентних засадах, встановити рівні умови для усіх учасників ринку та зробити цей ринок прозорим і відкритим.
- (110) Разом з тим, за 5 місяців існування відкритого ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення лише незначна частина населення змінила свого постачальника газу.
- (111) Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів ТОВ «Чернігівгаз Збут» на ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області є, зокрема:
 - економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання таких послуг;
 - адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на постачання природного газу;
 - організаційні - незначний строк існування відкритого ринку внаслідок чого існує недостатня обізнаність споживачів про можливість зміни постачальника та наявні побоювання щодо застосування діючим постачальником або відповідним Оператором ГРМ певних санкцій та заходів впливу (нарахування неіснуючої заборгованості під час остаточних розрахунків, погрози відключення від газу тощо).

(112) Відповідно до пункту 9.3 Методики наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1-2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.

(113) Отже, існують певні бар'єри для вступу потенційних конкурентів Товариства на відповідний ринок.

4.9. Установлення монопольного (домінуючого) становища ТОВ «Чернігівгаз Збут»

(114) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
- не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

(115) Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

(116) Враховуючи вищенаведене, ТОВ «Чернігівгаз Збут» у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області з часткою 99,74% на цьому ринку.

6. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

(117) Відділення проаналізувало інформацію щодо цін на природний газ для потреб населення, розміщену на офіційному веб-сайті ТОВ «Чернігівгаз Збут» за посиланням <https://cn.gaszbut.com.ua/>, що підтверджується актом про встановлення факту розміщення інформації від 14.01.2021 з додатком (скріншот веб-сайту) на 3 аркушах.

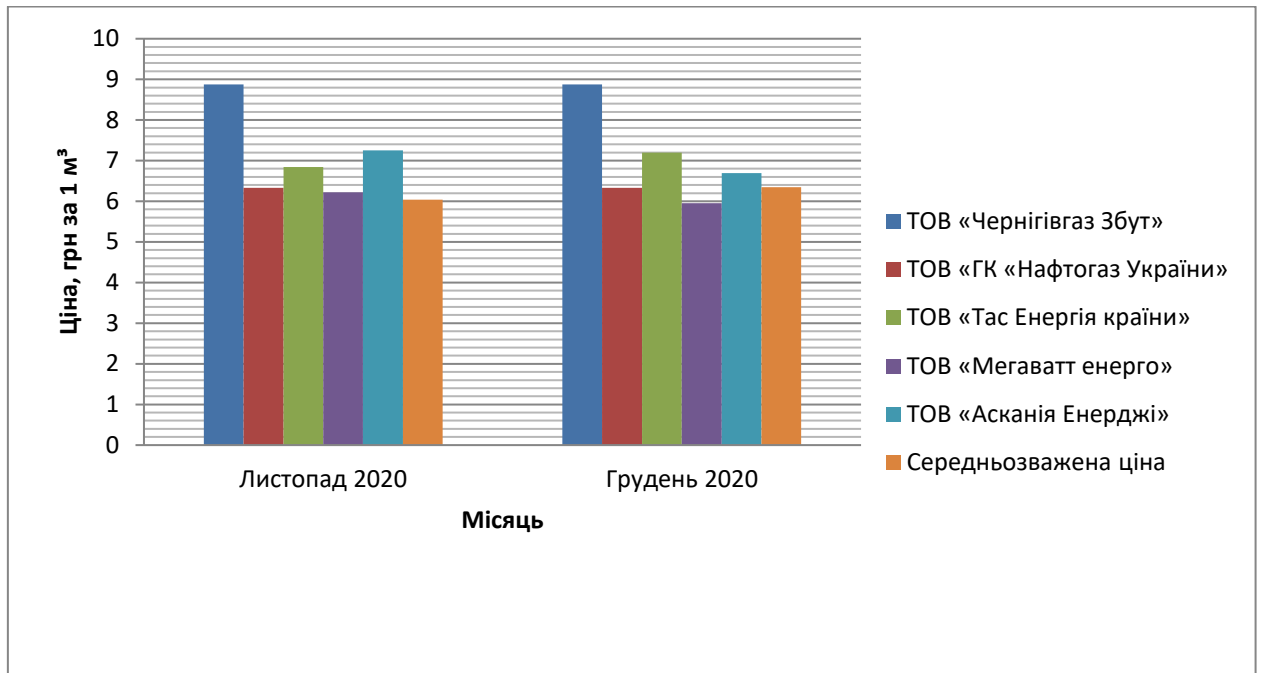
(118) Відділенням встановлено, що крім Товариства в територіальних межах Чернігівської області діяльність з постачання природного газу для потреб населення у досліджуваний період також здійснювали, зокрема, наступні суб'єкти господарювання:

- Підприємство з обмеженою відповідальністю «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «ГК «Нафтогаз України»);
- Підприємство з обмеженою відповідальністю «Тас Енергія Країни» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «Тас Енергія країни»);
- Підприємство з обмеженою відповідальністю «Мегаватт Енерго Сервісна компанія» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «Мегаватт Енерго»);

- Підприємство з обмеженою відповідальністю «Асканія Енерджі» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі разом – Постачальники).

- (119) З огляду на те, що вказані суб'єкти господарювання здійснюють постачання природного газу для потреб населення в межах території України, зокрема в межах Чернігівської області, ТОВ «Чернігівгаз Збут» та Постачальники є конкурентами на відповідному ринку. Разом з тим, з огляду на частку ТОВ «Чернігівгаз Збут», яку воно займало на досліджуваному ринку, Товариство не зазнавало значної конкуренції з боку інших учасників ринку.
- (120) З урахуванням змін у законодавстві, які наведені у пунктах (85)-(90) цього подання занепокоєння Відділення викликав саме період з 01.11.2020 року по 31.12.2020, оскільки саме у відповідний період Відповідачем було збільшено ціну на природний газ для потреб населення.
- (121) В Діаграмі 1 та Таблиці 1 відображена динаміка цін Товариства та Постачальників на природний газ для потреб населення з листопада 2020 року по грудень 2020 року (ціна вказана у гривнях за 1 м³), а також вказана середньозважена ціна природного газу на ринку.
- (122) Середньозважена ціна газу місячного ресурсу розраховується шляхом ділення загальної вартості укладених на ТБ «Українська енергетична біржа» угод з урахуванням ПДВ щодо купівлі-продажу даного ресурсу на суму обсягів купівлі-продажу даного ресурсу за результатами укладених угод протягом усього періоду його продажу.
- (123) Інформація щодо середньозваженої ціни природного газу на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення отримана з веб-сайту Української енергетичної біржі за посиланням <https://www.ueex.com.ua/>.
- (124) Інформація щодо цін на природний газ для потреб населення отримана Відділенням безпосередньо від відповідних суб'єктів господарювання, які здійснюють постачання природного газу для потреб населення в межах території України, зокрема в межах Чернігівської області.

Діаграма 1

Діаграма 1. Динаміка цін на природний газ для потреб населення

Таблиця 1

	ТОВ «Чернігів газ Збут»	ТОВ «ГК «Нафтогаз України»	ТОВ «Тас Енергія країни»	ТОВ «Мегават т енерго»	ТОВ «Асканія Енерджі»	Середньозв ажена ціна на ринку
Листопад 2020	<u>8,877</u>	6,33	6,84	6,22	7,25	6,03992
Грудень 2020	<u>8,877</u>	6,33	7,2	5,95	6,69	6,34448

Таблиця 1. Детальна інформація щодо цін на природний газ для потреб населення

- (125) За результатами проведеного аналізу динаміки цін на природний газ для потреб населення (які були надані до Відділення відповідними суб'єктами господарювання) Відділенням встановлено, що у період з листопада 2020 року по грудень 2020 року пропозиції ТОВ «Чернігівгаз Збут» на природний газ для потреб населення були значно вищими порівняно із цінами його конкурентів на ринку (див. Діаграму 1 та Таблицю 1).
- (126) Цінові пропозиції ТОВ «Чернігівгаз Збут» на природний газ для потреб населення з листопада 2020 року по грудень 2020 року в середньому перевищували ціни його конкурентів на ринку:
- ТОВ «ГК «Нафтогаз України» на 2,54 грн за 1 м³ (40,23%);
 - ТОВ «Тас Енергія країни» на 1,85 грн за 1 м³ (26,53%);
 - ТОВ «Мегаватт енерго» на 2,78 грн за 1 м³ (45,95%);
 - ТОВ «Асканія Енерджі» на 1,90 грн за 1 м³ (27,56%).
- (127) Наведені обставини, а саме встановлення завищених (які мали ознаки економічно необґрунтованих) цін на природний газ для потреб населення, мали ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (128) У зв'язку з цим, розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/1-рп/к розпочато розгляд Справи за ознаками вчинення товариством з обмеженою відповідальністю «Чернігівгаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (129) Під час розгляду Справи Відділенням встановлено наступне.
- (130) Основними складовими тарифів (цін) ТОВ «Чернігівгаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупівлі природного газу, торгівельна надбавка (націнка) та тариф оператора газотранспортної системи на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності).
- (131) Листом від 15.02.2021 № 14702-Лв-1159-0221 (вх. Відділення від 16.02.2021 № 60-01/807) ТОВ «Чернігівгаз Збут» повідомило, що природний газ для потреб населення у період з серпня 2020 року по січень 2021 року закуповувало у **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.
- (132) Інформація щодо цін закупівлі природного газу для потреб населення у період з серпня 2020 року по грудень 2020 року наведена у Таблиці 2.

Таблиця 2

ТОВ «Чернігівгаз Збут»					
	Серпень 2020	Вересень 2020	Жовтень 2020	Листопад 2020	Грудень 2020
Ціна закупки	4,23	5,20	6,28	8,53	8,53

- (133) Однією з основних складових тарифів (цін) ТОВ «Чернігівгаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупівлі природного газу.
- (134) Ціна реалізації ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,49 грн за 1 м³ до 6,72 грн за 1 м³ тобто на 1,23 грн за 1 м³ (близько на 22,4 %).
- (135) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна закупівлі ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,20 грн за 1 м³ до 6,28 грн за 1 м³ тобто на 1,08 грн за 1 м³ (близько на 20,76 %).
- (136) Тобто, ціна закупівлі природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Чернігівгаз Збут» зросла на 1,08 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 20,76 %), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Чернігівгаз Збут» зросла на 1,23 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 22,4%).

- (137) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила 0,15 грн за 1 м³.
- (138) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року, а саме з 5,49 грн за 1 м³ до 6,72 грн за 1 м³ (тобто на 1,23 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,20 грн за 1 м³ до 6,28 грн за 1 м³ (тобто на 1,08 грн за 1 м³). Таким чином, ціна 5,49 грн за 1 м³ у вересні 2020 року існувала лише тому, що ринок постачання природного газу для потреб населення у вересні 2020 року був зрегульованим у відповідному періоді.
- (139) Відділенням встановлено, що значне зростання ціни ТОВ «Чернігівгаз Збут» на природний газ для потреб населення відбулося у листопаді 2020 року.
- (140) Ціна реалізації ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,72 грн за 1 м³ до 8,87 грн за 1 м³ тобто на 2,15 грн за 1 м³ (близько на 31,99%).
- (141) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,28 грн за 1 м³ до 8,53 грн за 1 м³ тобто на 2,25 грн за 1 м³ (близько на 35,82%).
- (142) Тобто, ціна закупки природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Чернігівгаз Збут» зросла на 2,25 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 35,82%), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Чернігівгаз Збут» зросла на 2,15 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 31,99%).
- (143) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила -0,1 грн за 1 м³. При цьому, темп зростання ціни реалізації природного газу для потреб населення є нижчим за темп зростання ціни закупки природного газу для потреб населення.
- (144) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року, а саме з 6,72 грн за 1 м³ до 8,87 грн за 1 м³ (тобто на 2,15 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна закупівлі ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,28 грн за 1 м³ до 8,53 грн за 1 м³ (тобто на 2,25 грн за 1 м³).
- (145) Ціни реалізації та закупівлі ТОВ «Чернігівгаз Збут» природного газу для потреб населення у грудні 2020 року порівняно із листопадом 2020 року не змінились та становили: ціна закупівлі - 8,53 грн за 1 м³, ціна реалізації - 8,87 грн за 1 м³.
- (146) Додатково необхідно зазначити, що внаслідок законодавчих змін ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року був потенційно конкурентним, оскільки споживачі природного газу могли обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.

- (147) У період серпня 2020 року – грудня 2020 року постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася за принципом: вартість закупівлі природного газу у постачальника (оптового продавця), вартість потужності транспортування магістральними газопроводом, планових витрат на плановий місяць постачання та планова рентабельність до 10 % від планових витрат в розрахунку на тисячу кубометрів (не враховуючи витрати на закупівлю та транспортування – тобто рентабельність від загальної вартості тисячі кубометрів – до 0,5 %), з урахуванням кон'юнктури ринку та податків згідно діючого законодавства.
- (148) При цьому, дії ТОВ «Чернігівгаз Збут», які полягали у підвищенні в листопаді 2020 року ціни на природний газ для потреб населення, були б можливими і за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (149) Відділенням здійснено аналіз цін реалізації природного газу оптових продавців на оптовому ринку реалізації природного газу, який є конкурентним, у досліджуваний період.
- (150) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» оптовий продавець - суб'єкт господарювання, який реалізує природний газ оптовому покупцю або постачальнику на підставі договору купівлі-продажу.
- (151) Листом від 13.08.2021 № 228-1308/229 (вх. Комітету від 16.08.2021 № 8-01/11523) товариство з обмеженою відповідальністю «Фор'ярд» (далі – ТОВ «Фор'ярд»), яке є оптовим продавцем природного газу, повідомило, що середньозважена ціна по якій ТОВ «Фор'ярд» здійснювало реалізацію природного газу на оптовому ринку природного газу покупцю становила:
- у вересні 2020 року *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
 - у жовтні 2020 року *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
 - у листопаді 2020 року *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (152) Таким чином, ціни реалізації природного газу побутовим споживачам ТОВ «Чернігівгаз Збут» відповідали цінам реалізації природного газу оптових продавців, які здійснюють реалізацію природного газу на оптовому ринку, який в свою чергу був конкурентним, а в деяких випадках навіть були меншими за ціну реалізації природного газу оптових продавців.
- (153) Необхідно зауважити, що ціна реалізації природного газу на оптовому ринку не залежить від мети придбання та категорій споживачів, яким буде здійснюватися постачання природного газу в майбутньому після купівлі природного газу.
- (154) При цьому, слід зазначити, що Кабінет Міністрів України постановою від 18.01.2021 № 25 установив з 1 лютого 2021 року на період дії карантину, але не довше ніж до 31 березня 2021 року, граничну ціну на природний газ за договорами постачання між побутовими споживачами та постачальниками, у тому числі постачальником «останньої надії», на рівні 6,99 грн за 1 м³ (з урахуванням податку на додану вартість та плати за транспортування магістральними газопроводами до внутрішніх точок виходу з газотранспортної системи).
- (155) Також необхідно зазначити, що Товариством було змінено ціну на природний газ для потреб населення у січні 2021 року з 9,89 грн за 1 м³ на 6,99 грн за 1 м³. Тобто, ціна зменшилась на 2,9 грн за 1 м³, що є на 29,32 % менше від початкової ціни.

- (156) Також Відділенням встановлено, що конкуренти ТОВ «Чернігівгаз Збут», закуповували природний газ для потреб населення у інших суб'єктів господарювання за цінами, що є меншими порівняно з ціною закупівлі Товариства.
- (157) Внаслідок зазначених обставин кінцева ціна на природний газ для побутових споживачів конкурентів була меншою порівняно з ціною ТОВ «Чернігівгаз Збут».
- (158) Частиною першої статті 6 Господарського кодексу України передбачено, що загальними принципами господарювання, зокрема, є свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом тобто суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність на території України мають право на вільний вибір контрагентів.
- (159) При цьому, Відділенням встановлено, що ТОВ «Чернігівгаз Збут» зверталось до акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», акціонерного товариства «Укргазвидобування» та ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдинг» з проханням розглянути можливість укласти договори купівлі-продажу природного газу з метою його подальшого постачання побутовим споживачам. Зазначені суб'єкти господарювання відмовили в укладанні договорів, тому ТОВ «Чернігівгаз Збут» закуповувало природний газ у інших продавців, а саме ТОВ «ІЕ Енергія».
- (160) Відмовою в укладанні договорів купівлі-продажу природного газу суб'єктами господарювання, до яких зверталось ТОВ «Чернігівгаз Збут» стали, зокрема, наступні причини: 1) ТОВ «Чернігівгаз Збут» не пройшло процедуру комплаєнсу; 2) умови доданих до пропозиції проєктів рамкового договору купівлі-продажу природного газу та індивідуального договору не відповідають умовам рамкового договору купівлі-продажу природного газу; 3) ТОВ «Чернігівгаз Збут» пропонувало укласти договір купівлі-продажу природного газу лише на мінімальний період (місяць); 4) визначений ТОВ «Чернігівгаз Збут» обсяг постачання природного газу не погоджено з суб'єктами господарювання.
- (161) Враховуючи вищенаведене та те, що Відділенням під час розгляду Справи досліджено становище ТОВ «Чернігівгаз Збут» у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області, яке мало ознаки монопольного (домінуючого) з часткою 99,74% на цьому ринку, необхідно зазначити наступне.
- (162) Відділенням була встановлена ринкова частка ТОВ «Чернігівгаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення у межах Чернігівської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року (5 місяців). При цьому, слід врахувати, що зазначена частка використовується для доведення домінування суб'єкта господарювання на ринку, коли утримання такої частки є досить стабільним, тобто незмінним впродовж достатнього періоду часу. При цьому, не слід зважати на тимчасові зміни у зростанні ринкових часток, які є результатом нетривалих конкурентних дій, в тому числі з незалежних (зовнішніх) факторів (чинників) від монополіста.
- (163) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку саме по собі не є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції. Лише дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших

суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

- (164) Враховуючи наведене, встановлення ТОВ «Чернігівгаз Збут» економічно необґрунтованих цін на природний газ для потреб населення, що призвело до негативних наслідків для побутових споживачів у межах Чернігівської області, у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року (5 місяців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на відповідному ринку, не доведено. Таким чином, склад порушення у вигляді зловживання вказаним суб'єктом господарювання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року відсутній.

7. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЧА ТА ЇХ СПРОСТУВАННЯ

- (165) Листом від 29.11.2024 № 60-02/7163є копію подання від 28.11.2024 № 60-03/495-П про попередні висновки у Справі було направлено на юридичну адресу ТОВ «Чернігівгаз Збут». За інформацією офіційного вебпорталу АТ «Укрпошта» <http://ukrposhta.ua/vidslidkuvati-forma-poshuku> зазначений лист за номером поштового відправлення № 0600988546612 вручено ТОВ «Чернігівгаз Збут» 03.12.2024.
- (166) Листом від 05.12.2024 № 147-Ск-515-1224 (вх. Відділення від 05.12.2024 № 60-01/4905) ТОВ «Чернігівгаз Збут» повідомило, що підтримує подання з попередніми висновками у Справі.

8. ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

- (167) Абзацом четвертим пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» передбачено, що справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розгляд яких розпочато до дня набрання чинності цим законом, розглядаються відповідно до законодавства, яке діяло до дня набрання чинності цим законом, тобто в редакції до 01.01.2024 року.
- (168) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (169) Згідно із частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (170) У ході розгляду Справи Відділенням не доведено вчинення ТОВ «Чернігівгаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Чернігівської області у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 (5 місяців), що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (171) Відповідно до статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин, тобто до 01.01.2024 року) за результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органи Антимонопольного комітету України приймають рішення, в тому числі, про закриття провадження у справі.
- (172) Згідно з статтею 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин) розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

У зв'язку з наведеним, керуючись статтями 7, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 та 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин), пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482, пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (зі змінами та доповненнями) [в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин], адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 485/60/183-рп/к.24.

**Голова адміністративної колегії -
голова Відділення**

Андрій ПОГОРЄЛОВ